INITIAL DRAFT RELEASE

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता घनसन्धिः – काण्डं 6

Version Notes:

This is the first initial draft version 0.0 dated June 30, 2021.

This version is a test version to obtain feedback from Vedic Students and Scholars to make further improvements on a collaborative basis through Volunteers.

Kindly note that this book is **not exhaustive nor has every detail that a** student may be searching for. This book shall be used only under the guidance/advice of a qualified Guru.

Note for Usage:

- 1. We have added our notes and comments in English so that Student gets the reference of the Rules.
- 2. The original text as typed from "GanaSandhi grantham" book is given in **Bold dark f**onts. Each vaakyam given in Ganasandhi book is serially numbered with reference to panchaati number in SamhitA.
- 3. We have tried to give sample of Padams, Padams in a Gana vAkyam (Gana purva padam in format of 1,2 / 2,1 / 1,2,3 / 3,2,1 / 1.2.3) and Gana vAkyam on a sample basis only.
- 4. We have given reference to rules in other books on Jatai and Gana like Jata Mani, Jata DarpaNam and Gana DarpaNam. We have given a note as to whether it is as per per "Gana Sandhi grantham" book (GS) or taken from other books for the benefit of readers.

Whatever is **not in Bold** or marked **in red font** is information for the readers, that it is an addition by VedaVMS Team.

Abbrevations

- GS Gana Sandhi (this Book)
- PS prAtiSAkyam
- GD Gana Darpanam
- JD Jata Darpanam
- JM Jata Mani

All the four books mentioned above are available in www.vedavms.in under page SikShA and Lessons.

Special note to readers

- The vaakyams given in each of the prapaataka is numbered serially by us though such numbering is not given in the source.
- The source book has reference to an earlier panchaati and is given sometimes later. For example, a vakyam of TS 1.5.6.3 may be serial numbered by us as 23 based on the order in the Book, but T.S 1.5.6.2 may be given next, which we have numbered as 24.
- We have cut and paste vakyam from SamhitA text therefore, sometimes the first and final letters of the vaakyam may have incorrect swaram reference e.g last letter of vakyam is shown as anudAttam, first letter of a vakyam is Swaritam; these may be ignored.
- Kindly ignore extra spaces given between padams, if any.
- Please give your valuable suggestions, comments and notify errors to our email id - <u>vedavms@gmail.com</u>

_____

Table of Contents

Ghana Sandhi – Kaandam 6	5
6.1 षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – सोममन्त्रबाह्मणनिरूपणं	5
Section 1 - General panchaati	5
Section 2 - Katina Ghana panchaati	14
6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः-सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	16
Section 1 - General panchaati	16
Section 2 - Katina Ghana panchaati	20
6.3 षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – सोममन्त्रबाह्मणनिरूपणं	22
Section 1 - General panchaati	22
Section 2 - Katina Ghana panchaati	29
6.4 षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रञ्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	30
Section 1 - General panchaati	
Section 2 - Katina Ghana panchaati	33
6.5 षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रञ्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	34
Section 1 - General panchaati	34
Section 2 - Katina Ghana panchaati	38
6.6 षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रञ्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	40
Section 1 - General panchaati	40
Section 2 - Katina Ghana panchaati	46
Alopa PrasanaaH	47
Alopa AnuvakaaH	47
Punarukta alopa Vaakyaani	47
Punarukta lopa Vaakyaani	47
Three and Four padam jatai	48
Dvipadam	48
Tri kramam	48

______

घनसन्धिः – षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः (6.1)

<u>ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः</u> हिरःओं

Ghana Sandhi - Kaandam 6

6.1 षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

Section 1 - General panchaati

- 1. स्वेतव्यमिवेत्याहुः को हि तद् वेद TS 6.1.1.1
- 2. भवत्यपो ऽञ्ञात्यन्तरत एव TS 6.1.1.3 <mark>(kampam)</mark>

भवति । अपः । अञ्जाति ।

3. पितृणां नीविरोषधीनां - TS 6.1.1.3

पितृणाम् । नीविः । = (नी<mark>विः</mark> पितृणां) (visargam is not "r" here)

4. तस्मान्नवनीतेनाभ्यङ्के – TS 6.1.1.5 - (kampam)

नवनीतेन । अभि । अङ्के ।

5. **न नि धावते नीव हि मनुष्या धावन्ते –** TS 6.1.1.6

5.1 पदानि - नि । इव । हि ।

घनपूर्व पदानि – नि इव इव नि नि इव हि हि इव नि नि इव हि ।

घन वाक्यम् - नीवेव नि नीव हि हीव नि नीव हि ।

6. **सतूलया ऽऽ ड्ले ऽपतूलया हि –** TS 6.1.1.6

```
7. इन्द्रो वृत्रमहन्थ्सोऽ(1)पोऽ(1)भ्यम्रियत तासां – TS 6.1.1.7 - \frac{1}{2} (kampam) (JD-56,JD-87)
```

सः । अपः । अभि ।

- 8. सदेवमासीत् तदपोदक्रामत् ते दर्भाः TS 6.1.1.7
- 9. अभिजित्यै केशश्मश्रु वंपते नखानि नि TS 6.1.1.2
- 10. प्रावेशयन्नफ्सु स्नांति साक्षात् TS 6.1.1.2 <mark>(kampam)</mark>
- 11. अदींक्षित एकया ऽऽहुत्येत्यांहुः TS 6.1.2.1
- 12. स्वाहेत्याहा ऽऽकूत्या हि पुरुषो यज्ञमभि प्रयुङ्के यजेयेति TS 6.1.2.2 – (kampam)
- 13. प्र साम तमृगुदयच्छद् यदृगुदयच्छत्
- ा । तदौद्ग्रहणस्यौद्ग्रहणत्वमृचा जुहोति – TS 6.1.2.4 & 2.5 (GD-52)(GD-49)
- 14. सा वा एषर्गनुष्टुग् वागनुष्टक् TS 6.1.2.5
- 15. सा वा एषर्व्सर्वदेवत्या यत् TS 6.1.2.6 (GD-51)
- 16. सा वा एषर्व्सर्वाणि छन्दा एसि यदेतया —TS 6.1.2.7 (GD-51)
- 17. यज्ञो दक्षिणामभ्यद्ध्यायत् TS 6.1.3.6 (kampam)
- 18. यो वै मदितो ऽपरो जनिष्यते सः TS 6.1.3.6

```
19. सा वनस्पतीन् प्राविशत् - TS 6.1.4.1
```

वनस्पतीन् । प्र । = (प्र व<mark>ण</mark>स्पतीन्)

- 20. **योनिरिस मा मा हि ्सीरिति –** TS 6.1.3.7
- 21. यज्ञमेवाभि वाचं वि सृजति TS 6.1.4.4 (kampam)
- 22. होत्व्यं दीक्षितस्य गृहा(3) इ न होत्व्या(3)मिति हिवर्वै TS $6.1.4.5 \frac{\text{(kampam)}}{\text{(kampam)}}$
- 23. तन्नेव हुतं नेवाहुत⊌ स्वपन्तं TS 6.1.4.5
- 24. त्वमंग्ने व्रतपा असीत्याह TS 6.1.4.6 (alopam) (JD-35)
- 25. देव आ मर्त्येष्वेत्याह देवः TS 6.1.4.6 (GD-26,GD-66)
- 25.1 पदानि आ । मर्त्येषु । आ ।

घनपूर्व पदानि – आ मर्त्येषु मर्त्येषु आ आ मर्त्येषु आ आ मर्त्येषु आ आ मर्त्येषु आ।

घन वाक्यम् – आ मर्त्येषु मर्त्येष्वा मर्त्येष्वा मर्त्येष्वा मर्त्येष्वा ।

25.2 पदानि – मर्त्येषु । आ । इति ।

धनपूर्व पदानि – मर्त्येषु आ आ मर्त्येषु मर्त्येषु आ इति इति आ मर्त्येषु मर्त्येषु आ इति ।

घन वाक्यम् – मर्त्येष्वा मर्त्येषु मर्त्येष्वेतीत्या मर्त्येषु मर्त्येष्वेति ।

25.3 पदानि – आ। इति । आह । (GD -47)

घनपूर्व पदानि – आ इति इति आ आ इति आह आह इति आ
आ इति आह ।

घन वाक्यम् – एतीतियेत्याहाहेत्येत्याह ।

- 26. विश्वे देवा अभि मामाऽववृत्रत्नित्याह TS 6.1.4.7
- 27. सोमा ऽऽ भूयो भरेत्याहापरिमितान् TS 6.1.4.8
- 28. वावैतदाहाच्छिन्नं तन्तुं TS 6.1.4.9
- 11 11 1 29. ते(1) उन्योऽन्यमुपाधावन् त्वया प्र – TS 6.1.5.1
- 30. **सैव सा यज्ञस्य सन्तिः –** TS 6.1.5.4
- 31. अनु परा भवति TS 6.1.5.4 & 5.5

अनु । परा । = (अनु परा परा उन्वनु)

32. दीक्षोप नमति त्रिष्टुक् - TS 6.1.6.2

नमति । त्रिष्टुक् । = (त्रिष्टुङ् नमति)

33. पशुभिश्च दीक्षया चाऽऽ गच्छत् - TS 6.1.6.2

```
घनसन्धः - षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः (6.1)
```

```
34. तमस्या अजा उभ्यरुन्ध तदजायाः – TS 6.1.6.3 – (kampam)
35. उदयनीयमभि निर्वपति – TS 6.1.5.5 – (kampam) + ("Na"
tvam)
36. दिवि सोमस्तमा हर तेनाऽऽत्मानं - TS 6.1.6.1
37. तपसा चाऽगच्छत् तस्मात् त्रिष्ट्रभो लोके - TS 6.1.6.3
38. तृतीयसवन ऋजीषमभि षुण्वन्ति – TS 6.1.6.4 - (kampam)
39. परीयायेति यदेवादः सोममा ऽहरत् – TS 6.1.6.4
40. स्त्रिया नि ष्क्रीणामेति - TS 6.1.6.5
स्त्रिया। निः। = (निर् णि स्त्रिया)
41. तया निरक्रीणन्थ् सा - TS 6.1.6.5
तया । निः । = (तया निर् णिष्ट्या)
42. अक्टया ऽकर्णया ऽकाणया ऽश्लोणया - TS 6.1.6.7
43. रुद्रो वसुभिरा चिकेत - TS 6.1.8.2
रुद्रः । वसुभिः । = (वसु<mark>भी</mark> रुद्रः)
```

- 44. अग्नेरक्ष्णः क्नीनिकामित्याह TS 6.1.7.3 (kampam)
- 45. यदबद्धा स्यादयता स्याद् यत् पदिबद्धा TS 6.1.7.5

```
46. क्षत्रिया होषा ऽदितिरस्युभयतञ्जीष्णीत्याह यदेवाऽऽदित्यः –
TS 6.1.7.5
```

- 47. सा देवि देवमच्छेहीत्याह TS 6.1.7.7
- 48. वाचं धत्ते ऽनुपदासुका ऽस्य वाग्भवति TS 6.1.7.8
- 49. **पुनरेहि सह रय्येत्याह –** TS 6.1.7.8
- 50. पृथिव्यास्त्वा मूर्द्धन्ना जिंघर्मि TS 6.1.8.2

त्वा । मूर्द्धन् । = (मूर्द्धन् त्वा)

- 51. अन्धो ऽद्ध्वर्युः स्याद् रक्षां एसि TS 6.1.8.3 (kampam)
- 52. पशूनां चर्मन् मिमीते TS 6.1.9.2

चर्मन्न् । = [चर्म<mark>(ग्ग्) श्</mark>चर्मन्]

53. अमात्यो ऽसीत्याहामैवैनं - TS 6.1.9.3

53.1 पदानि – अमात्यः । असि । इति ।

घनपूर्व पदानि – अमात्यः असि असि अमात्यः अमात्यः असि । । – । – – । – – – । – – – इति इति असि अमात्यः अमात्यः अमात्यः असि इति ।

घन वाक्यम् – अमात्यो ऽस्यस्यमात्यो ऽमात्यो सीतीत्यस्यमात्यो ऽमात्यो ऽसीति ।

```
53.2 पदानि – असि । इति । आह ।
घनपूर्व पदानि – असि इति इति असि असि इति आह आह इति
असि असि इति आह।
घन वाक्यम् - असीतीत्यस्यसीत्याहाहेत्यस्यसीत्याह ।
53.3 पदानि – इति । आह । अमा ।
घनपूर्व पदानि – इति आह आह इति इति आह अमा अमा आह
इति इति आह अमा।
घन वाक्यम् – इत्याहाहेतीत्याहामा मा हेतीत्याहामा ।
53.4 पदानि – आह । अमा । एव ।
घनपूर्व पदानि – आह अमा अमा आह आह अमा एव एव अमा
आह आह अमा एव।
घन वाक्यम् – आ हा मा मा हा हा मै वै वा मा हा हा मै व।
53.5 पदानि – अमा । एव । एनम् ।
घनपूर्व पदानि – अमा एव एव अमा अमा एव एनम् एनम् एव
अमा अमा एव एनम्।
```

घन वाक्यम् – अ मै वै वा मा मै वै न मेन मे वा मा मै वैनम्।

- 55. ओषधीना थ्राजा तस्मिन्, यदापन्नं TS 6.1.9.1 (anu)
- 56. **अरुणो** ह स्माऽऽहौपवेशिः TS 6.1.9.2
- 57. एकयैकयोथ्सर्गं मिमीते ऽयातयाम्नियायातयाम्नियैवैनं मिमीते TS 6.1.9.4 & 9.5 (GD-17)
- 58. इन्द्रस्योरुमा विश दक्षिणमित्याह TS 6.1.11.1
- 59. प्रजाभ्यस्त्वेत्युप समूहति TS 6.1.9.6
- 60. **पुनरा ऽददत को हि तेजसा -** TS 6.1.10.3
- 61. अक्रीतो उस्य सोमः स्यान्नास्यैते TS 6.1.10.5
- 62. तस्मादेवमाहोदायुषा स्वायुषेत्याह देवता एवान्वारभ्योत् तिष्ठत्यु । । । । । । । वन्तरिक्षमन्विहीत्याहान्तरिक्षदेवत्यो(1) ह्येतर्रह

सोमोऽदित्याः – TS 6.1.11.1 & 11.2 – <mark>(kampam)</mark>

63. **वारुण्यर्चा ऽऽ सांदयति स्वया –** TS 6.1.11.2 (JM-5,JD-5, GD-52)

ऋचा आ सादयति – <mark>(tri kramam)</mark>

```
(ऋचा सादयति सादयत्या र्च र्चा सादयति ।
64. तस्मादेवमाहोदु त्यं जातवेदसम् – TS 6.1.11.4 (GD-71)
65. उस्रावेतं धूर्.षाहावित्याह यथायजुरेवैतत् – TS 6.1.11.4
66. एष पतिर्विश्वान्यभि धामानीत्याह विश्वानि ह्ये(1) षोऽभि
धामानि प्रच्यवते मा त्वा परिपरी विददित्याह - TS 6.1.11.5 -
(kampam) (JD-55)
पतिः। = (पति ष्पतिः)
67. एष यजमानमभ्यैति यत् - TS 6.1.11.5
पदानि – अभि । आ। एति।
घनपूर्व पदानि – अभि आ आ अभि अभि आ एति एति आ अभि
अभि आ एति ।
घन वाक्यम् – अभ्या भ्यभ्यैत्येत्या भ्यभ्यैति ।
पदानि – आ। एति। यत्।
घनपूर्व पदानि – आ एति एति आ आ एति यत् यत् एति आ आ
एति यत्।
घन वाक्यम् - ऐत्येत्यैति यद् यदेत्यैति यत् ।
```

```
घनसन्धः – षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रइनः (6.1)
```

=========

Section 2 - Katina Ghana panchaati

- 69. **सव्य**्रं **हि पूर्वं मनुष्याः** TS 6.1.1.6
- 70. **इन्द्रो वृत्रमहन्थ्सोऽपः –** TS 6.1.1.7
- 71. स्वाहेत्याहा ऽऽकूत्या हि TS 6.1.2.2
- 72. इत्याह पितृदेवत्यैतेन TS 6.1.2.6
- 73. ऋख्सामे वै देवेभ्यः TS 6.1.3.1
- 74. गर्भाः प्रावृता जायन्ते TS 6.1.3.3
- 75. ब्रह्मवादिनों वदन्ति होतव्यं TS 6.1.4.5
- 76. देवा वै देवयजनम् TS 6.1.5.1
- 78. **अग्नीषोमाविष्ट्वा सवितारं –** TS 6.1.5.3
- 79. **अप्रयाजमुदयनीयमितीमे –** TS 6.1.5.4
- 80. **परा भवति प्रयाजवदेव –** TS 6.1.5.5

- 81. इति मा कदूरवोचदिति TS 6.1.6.2
- 82. तपसा चाऽगच्छत् तस्मात् TS 6.1.6.3
- 83. **करोत्यथो सं भरति –** TS 6.1.7.2
- 84. वाग्वा एषा यथ् सोमक्रयणी TS 6.1.7.4
- 85. अनु त्वा मातामन्यतामनु TS 6.1.7.7
- 86. **ब्रह्मवादिनों वदन्ति विचित्यः –** TS 6.1.9.1
- 87. इति लोमतस्तस्य मिमीत TS 6.1.9.3
- 88. अच्छं याति तस्मादनोवाह्यम् TS 6.1.9.4
- 89. भ्राजेत्याहैते वा अमुष्मिन् TS 6.1.10.5
- 90. **वारुणो वै क्रीतः सोमः –** TS 6.1.11.1
- 91. तिष्ठत्युर्वन्तरिक्षमन्विहीत्याह TS 6.1.11.2
- 92. एनं देवताभिः समर्द्धयति TS 6.1.11.3
- 93. इत्याह दिवि हि सूर्यम् TS 6.1.11.4
- 94. एष पतिर्विश्वान्यभि धामानि TS 6.1.11.5
- 95. **क्रीतः सोम उपनद्धो नमः –** TS 6.1.11.6

_____

==== षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः-सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

Section 1 - General panchaati

- 1. तादृगेव तद् विमुक्तो उन्योऽनुड्वान् भवत्यविमुक्तो उन्यो ऽथाऽऽति थ्यं गृह्णाति – TS 6.2.1.1 – (kampam)
- 2. यदेवादः सोममा उहरत् तस्माद् गायत्रियै TS 6.2.1.3 & 1.4
- 3. आदित्यो होवोद्यन् पुरस्ताद् रक्षां श्रेस TS 6.2.1.6
- 4. तेऽ(1)न्योऽन्यस्मै ज्यैष्याय TS 6.2.2.1
- 5. **राक्मन्नोजिष्ठायेत्याहौजिष्ठ** ्र हि − TS 6.2.2.3
- 6. अ**्शुर**्शुस्ते देव सोमाऽऽ प्यायताम् TS 6.2.2.4

अ(ग्म्)शुर(ग्म्)शुः । ते । =

ते ते अ(गम्)शुर(गम्)शु र(गम्)शुर(गम्)शुः ।

- 7. तदेवास्यैतेनाऽऽ प्याययति TS 6.2.2.5
- 8. तानेवाऽऽ प्याययति TS 6.2.2.5

तान् । एव । = [ता<mark>(ग्ग्) स्ता</mark>नेव]

9. इत्याहोभावेवेन्द्रं च सोमं चाऽऽ प्याययत्या प्यायय सखीन्थ् -TS 6.2.2.5 10. **आप्यायित एष्टा रायः –** TS 6.2.2.6 एष्टः । = (एष्ट रेष्टः) 11. असुरानभ्यभवन्नग्निमव खलु वै - TS 6.2.2.7 - (kampam) 12. प्रजा ह्यात्मनोऽन्तरतरा तप्तव्रतः - TS 6.2.2.7 13. निर्ह्यग्नि: शीतेन वायति - TS 6.2.2.7 निः। हि। अग्निः। = (निर् णिर् ह्यग्निः) 14. तिसः पुर आसन्नयस्मय्यवमा ऽथ - TS 6.2.3.1 15. ताभियेथ् सायंप्रातरुपसदः – TS 6.2.3.3 यत् । सायम्प्रातः । = (सायम्प्रातः सायम्प्रात<mark>र् य</mark>त्) 16. अथ त्रीनथ द्वावथैकम् - TS 6.2.3.5 त्रीन् । अथ । = [त्री<mark>(ग्ग्) स्त्री</mark>नथाथ] 17. एषा वा आराग्रा ऽवान्तरदीक्षा ऽस्मिन्नेव - TS 6.2.3.5 18. **हीयत एव स नोदनेषीति सून्नीयम्** - TS 6.2.4.1

19. उन्नीय नापरमुन्नयेत दद्ध्नोन्नयेतैतत् - TS 6.2.4.1

- 20. **अनुब्रुवन्नग्निमप आदित्यम् –** TS 6.2.6.1 (kampam)
- 21. तिमन्द्रं उपर्युपर्यत्यक्रामथ् सो ऽत्रवीत् को मा ऽयमुपर्युपर्यत्यक्रमीदित्यहं दुर्गे हन्तेत्यथ कस्त्वमित्यहं दुर्गादाहर्तेति सो ऽत्रवीत् – TS 6.2.4.2
- 22. एतमा हरेति तमेभ्यो यज्ञ एव TS 6.2.4.3
- 23. **अस्त्वेव नो ऽस्यामपीति कियद् वो दास्यामः –** TS 6.2.4.4 (GD-93)
- 24. **इयति शक्ष्यामीति त्वा अवमाय यजन्ते –** TS 6.2.4.5 (JM-27) (PS-5.13)
- 25. वित्तायनी में ऽसीत्याह वित्ता होनानावत् तिकायनी में ऽसीत्याह तिकान्. होनान् — TS 6.2.7.2
- 26. स्तनों भागी हि सोऽथैक ⊌ स्तनं TS 6.2.5.1
- 27. क्रूरेव वै यवागू: क्रूर इव TS 6.2.5.2
- 28. अग्निमप आदित्यमभि विपश्यति TS 6.2.6.1 (kampam)
- 29. अग्ने अङ्गिर इति त्रिर्. हरति य एवैषु लोकेषु TS 6.2.7.3 (kampam) (JM-75) (JD-33)
- अग्ने । अङ्गिरः । = (अग्ने अङ्गिरो अङ्गिरो ऽग्ने ऽग्ने अङ्गिरः)
- अङ्गिरः । इति । = (अङ्गिर इतीत्यङ्गिरो ऽङ्गिर इति)

30. अपक्रम्यातिष्ठदुरु प्रथस्वोरु ते यज्ञपतिः प्रथतामित्याह – TS 6.2.7.3 – (kampam) 31. इत्यव चोक्षति प्र च किरति शृद्ध्ये - TS 6.2.7.4 32. देवा ⊌श्चेदुत्तरवेदिरुपाववर्तीह - TS 6.2.7.4 33. भ्रातृव्यानभ्यभवन् - TS 6.2.8.1 - (kampam) 34. आशिष उपेयामेति तेऽजुहवुः सि एहीरस्या वह देवान् **देवयते**- TS 6.2.8.2 35. असि रायस्पोषवनिः स्वाहा - TS 6.2.8.2 - (deergham) 36. इत्थं वाव स्य आर्तिमा ऽरिष्यतीति - TS 6.2.8.4 37. **यदक्षः स यदुथ्सर्जेद् यजमानस्य –** TS 6.2.9.1 38. दुर्या♥ आ वदेत्याह गृहा वै - TS 6.2.9.1 39. तस्मान्नवधा शिरो विष्यूतं - TS 6.2.1.4 40. अभ्रिरभ्रिरिस नारिरसीत्याह शान्त्यै - TS 6.2.10.1 41. यत् तं न विस्र एसयेदमेहेन - TS 6.2.10.7 42. यत् खनत्यपो ऽव नयति शान्त्यै - TS 6.2.10.3 43. उद्दिव⊌ स्तभानाऽऽ न्तरिक्षं पृणेत्याह - TS 6.2.10.4

44. इति छदिरधि नि दधाति – TS 6.2.10.5

छदिः । अधि । = (अद्ध्यधि च्छदिः)

45. भवत्येकादशछदीन्द्रियकामस्यैकादशाक्षरा त्रिष्टुगिन्द्रियं

त्रिष्टुक् - TS 6.2.10.6

46. यदा खलु वै जिह्नया दथ्स्विध खादति – TS 6.2.11.4

47. तस्यै त्वक् चर्मोधो ऽधिषवणे - TS 6.2.11.4

========

Section 2 - Katina Ghana panchaati

- 48. **एवास्यापुवायते -** TS 6.2.2.5
- 49. तेषामसुराणां तिस्रः TS 6.2.3.1
- 50. **पद्यन्ते चतुर्वि ्शतिः –** TS 6.2.3.5
- 51. सुवर्गं वा एते लोकं यन्ति य उपसदः TS 6.2.4.1
- 52. यज्ञो देवेभ्यो निलायत TS 6.2.4.2
- 53. संप्तानां गिरीणां परस्तात् TS 6.2.4.3
- 54. **वा इयमग्र आसीद् यावत् –** TS 6.2.4.4
- 55. **सा वा इय**्र **सर्वैव -** TS 6.2.4.5
- 56. यद् वा अनीशानो भारम् TS 6.2.5.1

- 57. तेभ्य उत्तरवेदिः सि<u>्</u>हीः TS 6.2.7.1
- 58. **मात्रैवास्यै सा ऽर्थो -** TS 6.2.7.2
- 59. अग्ने अङ्गिर इति त्रिः TS 6.2.7.3
- 60. असीति संं हिन्ते धृत्यै TS 6.2.7.4
- 61. अकामयन्त पशून्, विन्देमहीति TS 6.2.8.2
- 62. **परस्तादर्वाचीं मनुष्याः –** TS 6.2.10.3
- 63. प्राणा उपरवा हनू TS 6.2.11.4

_____

==== षष्ठकाण्डे द्वतीयः प्रञ्नः समाप्तः ===

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6.3 षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

Section 1 - General panchaati

1. चात्वालाद् धिष्णियान् - TS 6.3.1.1

चात्वालात् । धिष्णियान् । = [धिष्णिया<mark>(ग्ग्) श्</mark>चात्वाला]

- 2. स्तुत आहाग्नीदग्नीन्. वि हर <u>बर्.</u>हिः TS 6.3.1.1 & 1.2 (GD-24)(GD-65)
- 2.1 पदानि आह । अग्नीत् । अग्नीन् ।

धनपूर्व पदानि – आह अग्नीतग्नीताह आह अग्नीतग्नीन् अग्नीन् अग्नीताहआह अग्नीतग्नीन्।

2.2 पदानि – अग्नीत् । अग्नीन् । वि ।

घनपूर्व पदानि – अग्नीतग्नीन् अग्नीन् अग्नीतग्नीन् वि वि

अग्नीन् अग्नीत् अग्नीत् वि ।

घन वाक्यम् – अग्नीद्रग्नी नग्नी नग्नीद्रग्नीद्रग्नीन्. वि व्यग्नी नग्नी दग्नीदग्नीन्. वि ।

2.3 पदानि – अग्नीन् । वि । हर ।

घनपूर्व पदानि – अग्नीन् वि वि अग्नीन् अग्नीन् वि हर हर

वि अग्नीन् अग्नीन् वि हर ।

घन वाक्यम् – अग्नीन्. वि व्यंग्नी नग्नीन्. वि हर हर । – । व्यग्नीनग्नीन्. वि हर ।

3. तान् देवा अंबुवन् - TS 6.3.1.3

तान् । = [ता<mark>(ग्ग्) स्ता</mark>न्]

- 4. अथ प्र वा ऽऽफ्स्यथ न वेत्यग्नयो वै TS 6.3.1.3
- 5. **ता ७ स्ताभिरपानुदन्त –** TS 6.3.1.4

तान् । = [ता<mark>(ग्ग्) स्ता</mark>न्]

- 6. सदो ऽतीयादथ कथा दाक्षिणानि होतुम् TS 6.3.1.6
- 7. अह देवा यामं वा ऽयामं वा ऽनु ज्ञास्यन्तीति TS 6.3.1.6
- 8. सं कर्.षति न्यन्ये धिष्णियाः TS 6.3.1.6 (kampam)

नि । अन्ये । धिष्णियाः ।

- 9. तेन तान् प्रीणाति यान् न निवपति TS 6.3.1.6 (anu)
- 10. रक्षसामनुपलाभायाऽऽ सोमं ददते ⊤S 6.3.2.2
- 11. इत्याहोरु ण स्कृधीति वावैतदाह TS 6.3.2.2 <mark>(kampam)</mark>

इति । आह । उरु । नः ।

12. अन्वना ्सि प्र वर्तयन्ति - TS 6.3.2.3

अना ्ंसि । प्र । = [प्र प्रा<mark>णा</mark>(ग्म्)सि]

13. उपवासयेदपुवायेत सौम्यर्चा प्र पादयति - TS 6.3.2.3

ऋचा। प्र। = (ऋचा प्र <mark>प्रा</mark>र्चचा प्र)

JM 56- pra, A, upa, ava, ityevaM pUrvaH "Ru" kAraH "A" kAramiti vikAram apadyate | apa is not included and it will remain hraswam before 'Ru'.

- 14. देवतया उच्छैत्यत्यन्यानगां नान्यानुपागामित्याहाति ह्यन्यानेति नान्यानुपैत्यर्वाक् त्वा परैरविदं परो ऽवरैरित्याहार्वाग्ध्येनं ॥ । । परैर्विन्दति – TS 6.3.3.1 (GD-54) (GD-48)
- 15. तमप्या हरेथ् सर्तेजसमेवैनमा हरित TS 6.3.3.2 & 3.3
- 16. **यः प्रत्यङ्कपनतस्तं –** TS 6.3.3.5

यः । प्रत्यङ्ङ् । = (प्रत्य<mark>ङ्ङ्यो</mark> यः)

17. इत्थं वैत्थं वा ऽति नावयेत् तेजसा - TS 6.3.4.4

```
18. नाभिदध्ने परि व्ययति – TS 6.3.4.5
नाभिदघ्ने । परि । = (परि <mark>णा</mark>भिदघ्ने)
19. ऊर्द्ध्वां ँवा तस्यावाचीं ँवा ऽवोहेत् – TS 6.3.4.6
19.1 पदानि - अवाचीम् । वा । अव ।
घनपूर्व पदानि – अवाचीम् वा वा अवाचीम् अवाचीम् वा अव
अव वा अवाचीम् अवाचीम् वा अव।
घन वाक्यम् – अवाचीम् वा वा ऽवाचीमवाचीम् वा ऽवा व वा
ऽवाची मवाचीम् वा ऽव ।
19.2 पदानि – वा । अव । ऊहेत्
धनपूर्व पदानि – वा अव अव वा वा अव ऊहेत् ऊहेत् अव वा
वा अव ऊहेत्।
घन वाक्यम् – वा ऽवाव वा वा ऽवोहे दूहे दव वा वा ऽवोहेत्।
20. न ह्यन्यदालंभ्यमविन्दन् - TS 6.3.5.1
21. तन्नेवाऽऽलब्धं नेवानालब्धम् - TS 6.3.5.2
22. होतावुर्वश्यस्यायुरसीत्याह - TS 6.3.5.3
```

```
घनसन्धिः – षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः (6.3)
```

```
23. इच्छतं इव होष यो यजत उपवीरसीत्याहोप होनानाकरोति -
TS 6.3.6.1
24. ऋतस्य त्वा देवहविः पाशेनाऽऽ रभ इति – TS 6.3.6.3
25. इत्याहाद्भ्यो होष ओषधीभ्यः - TS 6.3.6.4 - (kampam)
26. अस्कन्न एं हि तद् यत् – TS 6.3.8.3
27. तन्नेवान्वारब्धं नेवानन्वारब्धम् - TS 6.3.8.2
28. पश्राधारमाधार्य पश्म – TS 6.3.7.3
29. अथो बर्.हिषदमेव - TS 6.3.8.3
बर्.हिषदम् । एव । = (एव बर्.हिषदम्)
30. एव तिन्न ह्वत आत्मनोऽनाव्रस्काय – TS 6.3.8.3
31. यत् पत्नी नमस्त आतानेत्याह - TS 6.3.8.3
पत्नी । नमः । = (नमः पत्नी)
32. अनर्वा प्रेहीत्याह - TS 6.3.8.4
अनर्वा । प्र । = (प्र प्रा<mark>ण</mark>र्वा)
33. प्रियधा ऽऽ विशतेत्याह - TS 6.3.8.2 - (trikramam) (JM-5)
प्रियधा । आ । विशत ।
```

```
34. कृत्वा ऽऽ लभते । — TS 6.3.7.5 – (trikramam) (JM-5)
कृत्वा । आ । लभते ।
35. अनूचीन एं हि मनुष्याः – TS 6.3.9.2 – <mark>(Gana kampam)</mark>
(GD-76)
अनूचीनम् । हि । मनुष्याः ।
36. उर्वन्तरिक्षमन्विहि – TS 6.3.9.4 <mark>– (kampam) (GD-76)</mark>
उरु । अन्तरिक्षम् । अनु ।
37. ऊर्द्ध्वनभा ह स्म वै मारुतः – TS 6.3.9.6
38. पुरोडाशं निर्वपति-TS 6.3.10.1 - ("ण" त्वम् + "ष" त्वम्)
39. छिद्रमपि दधाति – TS 6.3.10.1 (GD-34)
छिद्रम् । अपि । = (अप्य<mark>पि</mark> छिद्रम्) – No '<mark>cCa</mark>" here
40. हृदयमात्माऽभि समेति यत् पृषदाज्येन - TS 6.3.10.2
41. मन एवास्याव रुन्ध एकादश - TS 6.3.10.3
42. त्रिभिर्. ऋणवा जायते - TS 6.3.10.5
```

- 43. **एष वा अनृणः –** TS 6.3.10.5 <mark>(alopam)</mark>
- 44. असुरानभि भवामेति TS 6.3.10.5

```
घनसन्धिः – षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः (6.3)
```

- 45. अवदानैरेवाव दयते तदवदानानामवदान्त्वं देवासुराः संयत्ताः
- **–** TS 6.3.10.5
- 46. **पशोरुब्धारमुब्धरा इति सः –** TS 6.3.10.6
- 47. उद्धारमुदहरत दोः पूर्वार्द्धस्य TS 6.3.10.6
- 48. **स**्समेत्वित्याह TS 6.3.11.2
- 49. अनु ब्रूहि वनस्पतये प्रेष्येति TS 6.3.11.4 ("ण" त्वम्)
- 50. **पशुभ्यो निर्भजित –** TS 6.3.11.5

पशुभ्यः । निः । = (निर् णिष् पशुभ्यः)

______

Section 2 - Katina Ghana panchaati

- 51. वाच्थ् **सं प्र यच्छेत्** TS 6.3.1.6
- 52. **आ ग्राव्.ण्ण आ वायव्यानि –** TS 6.3.2.3
- 53. **वैष्णव्यर्चा हुत्वा यूपम्** TS 6.3.3.1
- 54. व्यर्द्धयेयमित्यूर्द्ध्वां वा TS 6.3.4.6
- 55. पशुरिति यन्नान्वारभेत TS 6.3.8.2
- 56. **आतानास्तेभ्य एव -** TS 6.3.8.4
- 57. शान्त्यै पार्श्वत आ च्छ्यति TS 6.3.9.2
- 58. **रायः सुवीर इत्याह –** TS 6.3.9.4

==== षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रञ्नः समाप्तः ===

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6.4 षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं Section 1 - General panchaati

- 1. जघनार्द्धाब्हि प्रजाः प्रजायन्ते TS 6.4.1.1
- 2. हृदय् राृगृच्छति सा हृदयशूलम् TS 6.4.1.4
- 3. **यदफ्स्वंपः शुचाऽर्पयेत्** TS 6.4.1.5 <mark>(kampam)</mark>
- 4. तदब्रुवन् वसंतु नु न इदमिति TS 6.4.2.1 (JM-27)
- 5. तस्मिन् प्रातर्न समशक्नुवन् TS 6.4.2.1 (anu)
- 6. स हि गृहीतवसतीवरीको वसतीवरी: TS 6.4.2.2

वसतीवरीः । = (वसतीवरी<mark>रः</mark> वसतीवरीः)

7. यदन्वीपं तिष्ठन् गृह्णीयात् - TS 6.4.2.2

तिष्ठन् । = [तिष्ठ<mark>(ग्ग्) स्तिष्ठन्</mark>]

- 8. भवत्यपो ऽहः प्र विशति TS 6.4.2.4 (rePam + kampam)
- 9. गृह्णाति हविष्मार्थ अस्तु सूर्यः TS 6.4.2.4 & 2.5 (alopam)
- 10. निवेद्यापो ऽच्छैत्यप इष्य होत्रिरत्याहेषित्र ् हि कर्म क्रियते TS 6.4.3.3 (JD-52)

- 11. अपो उग्रे ऽभिव्याहरति TS 6.4.3.2 (kampam)
- 12. देवीरापो अपां नपादित्याह TS 6.4.3.3
- 13. अद्ध्वर्यो ऽवेरपा(3) इत्याहोते मनन्नमुरुतेमाः प्रथिति वावैतदाह
- -_TS 6.4.3.4 (JM-34)(JD-29) (GD-56) (PS-12.8)
- 14. यदुपा ्शुसवनम्भि मिमीते TS 6.4.4.1 (kampam)
- 15. अ**्राून**पं गृह्णाति त्रायत एवैनं TS 6.4.4.4
- 16. दिशोऽभ्यद्ध्यायथ् स दिशो ऽनु TS 6.4.4.3 (kampam)
- 17. प्रागपागुदगधरागित्याह TS 6.4.4.3
- 18. प्राणमेवानु प्र यन्ति TS 6.4.5.1 ("ण" त्वम्)
- 19. अरुणो हं स्माऽऽहौपवेशिः TS 6.4.5.1
- 20. **एता** ्र ह वाव स यज्ञस्य − TS 6.4.5.2
- 21. इत्याहोभयेष्वेव देवमनुष्येषु प्राणान् दधाति TS 6.4.5.4
- 22. इत्युत्तानेन नि मृज्यात् TS 6.4.5.6
- 23. <u>देवान्भ्यायन्त</u> ते TS 6.4.6.1 (kampam)

देवान् । अभि । आयन्त ।

- 24. प्राणमपानो ऽनु न्यृच्छेत् TS 6.4.6.3 25. तमध्नन्थ् सोऽपूयत् - TS 6.4.7.1 26. मित्रो ऽवेदप मत् क्रूरं चकुषः - TS 6.4.8.2 27. अपूतौ वा इमौ मनुष्यचरौ - TS 6.4.9.1 28. कार्यमपूतो हो (1)षो उमेद्ध्यः - TS 6.4.9.2 29. अन्योऽन्यं नाशक्नुवन् — TS 6.4.10.1 — (kampam) 30. ग्रहावेव नावत्रापि गृह्येतामिति - TS 6.4.10.1 31. प्राञ्चौ नि ष्क्रामतः – TS 6.4.10.2 & 10.3 (PS-7.7)(JM-43) प्राञ्चौं । निः । = (निर् णिष् प्राञ्चौ) 32. ता७ स्ताभिः प्रा णुदन्त - TS 6.4.10.3 & 10.4 तान् । = [ता<mark>(ग्ग्) स्ता</mark>न्] 33. सुप्रजा या आद्यां य एवं वैदात्र्यस्य प्रजा जायते नाऽऽद्या
- 33. सुप्रजा या आद्या य एवं वैदात्र्यस्य प्रजा जायते नाऽऽद्या प्रजापतेः – TS 6.4.10.5 – (kampam)
- 34. यदञ्जुवीतान्धो ऽद्ध्वर्युः स्यात् TS 6.4.10.6 (<mark>kampam)</mark>
- 35. **एकादश** स्थेत्याह TS 6.4.11.1

- 36. वै मेति सा ऽऽग्रयणं TS 6.4.11.2
- 37. यथाथ्सारीयति म आख इयति नाप TS 6.4.11.3
- 38. वथ्समपाकृतं गौरभि नि वर्तते ॥ TS 6.4.11.4

Section 2 - Katina Ghana panchaati

- 39. देवा वै यज्ञमार्गींद्ध्रे TS 6.4.2.1
- 40. **म इत्याह सवितृप्रसूतः –** TS 6.4.3.3
- 41. प्राणो वा एष यदुपा ्र्राः TS 6.4.5.1
- 42. दधामि द्यावापृथिवी अन्तः TS 6.4.6.2
- 43. उपनिधाय ब्राह्मणं दक्षिणतः TS 6.4.9.3
- 44. सुप्रजाः प्रजाः प्रजनयन् TS 6.4.10.5
- 45. यवत्वं यद् वैकङ्कतं TS 6.4.10.6
- 46. तस्मादाग्र<u>य</u>णे वाक् TS 6.4.11.3

==== षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ======

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6.5 षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं Section 1 - General panchaati

- 1. इत्याहेन्द्राय हि स तं प्रायच्छत् TS 6.5.1.3
- 2. यदेव विष्णुरन्वतिष्ठत जहीति TS 6.5.1.3
- 3. अन्वाभजित त्रिर्निर्गृह्णाति TS 6.5.1.3

त्रिः । निः । = (निर् <mark>णिष्ट्रिः</mark>)

- 4. हास्मानिर्गृह्णाति चक्षुर्वा एतत् TS 6.5.1.4
- 5. तिष्ठन्नव नयेत् TS 6.5.1.4

निष्ठन्न् । = [तिष्ठ<mark>(ग्ग्) स्तिष्ठन्</mark>]

6. तस्मादायुः प्राणानाम् - TS 6.5.2.1 (JM-45) (PS-6.5)

ा । तस्मात् । आयुः । = (आयु<mark>ष्टस्मात्</mark>)

7. उपरिष्टाच्चार्धिनो उन्ये ग्रहा गृह्यन्ते ऽर्द्धी ध्रुवस्तस्मात् –
TS 6.5.2.1 – kampam अर्द्धिनः । अन्ये । ग्रहाः ।

```
घनसन्धः - षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रइनः (6.5)
```

```
8. तमृषय ऋतु<u>ग्रहैरेवान</u>ु प्र — TS 6.5.3.1 — "Na" tvam (JM56)(GD-52)
```

अनु । प्र ।

9. मुखमृतुना प्रेष्येति षट् कृत्व आह - TS 6.5.3.2

9.1 Padam - ऋतुना । प्र ।

Pre Jatai – ऋतुना प्र प्र ऋतुना ऋतुना प्र ।

JatA vaakyam - ऋतुना प्र प्रा तुनि र्तुना प्र ।

JM 56- pra, A, upa, ava, ityevaM pUrvaH "Ru" kAraH "A" kAramiti vikAram apadyate || apa is not included and it will remain hraswam before 'Ru'.

10. पशव ऋतूनुप जीवन्ति - TS 6.5.3.2

ऋतून् । उप । = (उपा<mark>र्त</mark>ून्)

(Same Rule applies here as in item number 9 above

11. चतुष्पदः पशूनुप जीवन्ति - TS 6.5.3.3

चतुष्पदः । पशून् । = [पशू<mark>(ग्ग्) श्च</mark>तुष्पदः]

12. नान्यों उन्यमनु प्र पंद्येत यदन्यों उन्यमनुप्रपद्येतर्तुर् ऋतुमनु

प्रपद्येतर्तवः – TS 6.5.3.3 – <mark>kampam + "Na" tvam</mark>

13. स्थ्सर्पे उस्य एहस्पत्याय त्वा - TS 6.5.3.4

14. इत्याहास्ति त्रयोदशो मास इति – TS 6.5.3.4

```
15. ततो वै स ऋतून् प्र - TS 6.5.5.1
```

(same rule as in item number 9 above

- 16. उद्धारमुदहरत वृत्र ्र हत्वा TS 6.5.5.3
- ा ॥ 17**. स एको ऽसद् यो ऽस्य प्रजायाम् –** TS 6.5.6.2
- 18. **रुद्रमन्तरायन्थ् सः –** TS 6.5.6.3

(Here visargam is = "r")

19. <u>अन्वाक्रमत</u> ते द्विदे<u>व</u>त्यान् — TS 6.5.6.3 - (Ghana kampam) (GD-76)

अन्वाक्रमत । ते ।

20. तान् न प्रति प्रायच्छन् - TS 6.5.6.3

तान् । = [ता<mark>(ग्ग्) स्त</mark>ान्)

- 21. न हुत्वा उन्वीक्षेत यदन्वीक्षेत चक्षुः TS 6.5.6.5

करोति । नमः ।

```
23. लोकं न प्राजानन् – TS 6.5.8.2
```

न । प्र । = (न प्र प्र <mark>ण</mark> न प्र)

- 24. **अदायादीरिं पापात् पुर्सः –** TS 6.5.8.2
- 25. **इन्दो इत्याह रेतो वा इन्दूः –** TS 6.5.8.3
- 26. जनयत्यग्ना(3) इत्याहाग्निवै TS 6.5.8.4
- 27. अग्नीन्नेष्टुरुपस्थमा सीद नेष्टः TS 6.5.8.5 & 8.6 (rePam)
- 29. यातयामेव होतर्हाद्ध्वर्युः TS 6.5.9.3
- 30. उप तिष्ठेरन्. यन्न संभिन्द्याद् बहवः TS 6.5.9.4

तिष्ठेरन्न् । यत् । = (तिष्ठेर<mark>त् तिष्ठेरन्. यद् यत्</mark>)

31. द्वौ त्रीनजा जनयत्यथावयः - TS 6.5.10.1

त्रीन् । = [त्री<mark>(ग्ग्) स्त्रीन्</mark>]

- 32. **आत्मन एवाधि यज्ञं –** TS 6.5.10.2
- 33. स्थालीरस्यन्त्युद् वायव्यानि हरन्ति TS 6.5.10.3
- 34. **यथा वस्यस आहत्य प्राऽऽहं तादृगेव –** TS 6.5.10.3

35. **तद् यदृचा तद् दृढं पुरस्तादुपयामा** – TS 6.5.10.3

36. **तान् निरवपत् –** TS 6.5.11.4

तान् । निः । = [तान् निर् <mark>णिष्टा(ग्ग्</mark>) स्तान् निः]

_____

Section 2 - Katina Ghana panchaati

- 37. इन्द्रो वृत्राय वज्रम् TS 6.5.1.1
- 38. तस्मा उक्थ्यमेव प्रायच्छत् TS 6.5.1.2
- 39. तद् वीर्यं यजमानो भ्रातृव्यस्य TS 6.5.1.3
- 40. **हास्मान्निर्गृह्णाति चक्षुः –** TS 6.5.1.4
- 41. आयुर्वा एतद् यज्ञस्य TS 6.5.2.1
- 42. हि तद्-वेद यत ऋतूनां TS 6.5.3.2
- 43. **पुनर्. ऋतुना ऽऽह तस्मात्** TS 6.5.3.3
- 44. प्रसिद्धमेवाद्ध्वर्युः TS 6.5.3.4
- 45. तृतीयमपच्द् भोगाय मे TS 6.5.6.2
- 46. रुद्रमन्तरायन्थ् स आदित्यान् TS 6.5.6.3
- 47. प्राणो वा एष यदुपा <u>अ</u>शुर्यदुपा अशुपात्रेण प्रथमः—TS 6.5.8.1
- 48. लोकमंजिगा एसन् ते सुवर्गं TS 6.5.8.2

- 49. वद्ध्यं प्रपन्नं न प्रति प्र TS 6.5.8.5
- 50. नेष्टः पत्नीमुदानयेत्याह TS 6.5.8.6
- 51. एनं प्रावी भुञ्जन्त उप TS 6.5.9.4
- 52. ग्रहान्. वा अनु प्रजाः TS 6.5.10.1
- 53. पुत्रं क्षित उपधावति TS 6.5.10.2
- 54. गर्भेणाविज्ञातेन TS 6.5.10.3
- 55. प्रान्यानि पात्राणि TS 6.5.11.1
- 56. व्यार्च्<mark>छथ् स आत्मन् -</mark> TS 6.5.11.4

_____

==== षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रञ्नः समाप्तः ======

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6.6 षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रञ्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं Section 1 - General panchaati

- 1. जुहोत्यन्तरिक्ष एवा ऽऽक्रमते TS 6.6.1.1
- 2. सदो ऽभ्यैति सुवर्गमेवैनं TS 6.6.1.1
- 3.1 पदानि रूपम् । अभि । आ ।

घनपूर्व पदानि - रूपम् अभि अभि रूपम् रूपम् अभि आ आ अभि रूपम् रूपम् अभि आ।

घन वाक्यम् – रूप मभ्यभि रूप(ग्म्) रूपमभ्या अभि रूप(ग्म्) — — — — — — रूपमभ्या ।

3.2 पदानि – अभि । आ। एमि।

घनपूर्व पदानि – अभि आ आ अभि अभि आ एमि एमि आ अभि अभि आ एमि ।

घन वाक्यम् – अभ्या ऽभ्यभ्यैम्येम्या ऽभ्यभ्यैमि ।

```
3.3 पदानि – आ। एमि। इति।
घनपूर्व पदानि – आ एमि एमि आ आ एमि इति इति एमि आ आ
एमि इति ।
घन वाक्यम् - ऐम्येम्यैमीतीत्येम्यैमीति ।
3.4 पदानि – एमि । इति । आह ।
घनपूर्व पदानि – एमि इति इति एमि एमि इति आह आह इति
एमि एमि इति आह।
घन वाक्यम् – एमीतीत्ये म्येमीत्याहाहेत्ये म्येमीत्याह ।
3.5 पदानि - अभि । आ । एति ।
घनपूर्व पदानि – अभि आ आ अभि अभि आ एति एति आ अभि
अभि आ एति ।
घन वाक्यम् – अभ्या ऽभ्यभ्यैत्येत्या ऽभ्यभ्यैति ।
3.6 पदानि – आ। एति । यत्।
घनपूर्व पदानि – आ एति एति आ आ एति यत् यत् एति आ आ
एति यत्।
```

घन वाक्यम् - ऐत्येत्यैति यद् यदेत्यैति यत् ।

ऋतस्य । पथा । = (पथा प<mark>थर्त</mark>स्य)

- 5. ऋषिमार्.षेयमित्याहैष वै TS 6.6.1.4
- 6. मधुमतीरा विशतेति वावैतदाह TS 6.6.1.4 & 1.5
- 7. यदत्येति यन्नात्येति यदतिकरोति TS 6.6.2.1
- 8. यूज़ं प्रत्यतिष्ठिपा(3) यूज़पता(3)विति स होवाच यूज़पताविति TS 6.6.2.3 (kampam) (JD-25)
- 9. गातुं **वित्त्वा गातुमितेत्याह –** TS 6.6.2.3 (GD-53)
- 10. अपोऽवभृथमवैत्यफ्सु वै TS 6.6.3.1 (kampam)
- 11. एधो उस्येधिषीमहीत्याह समिधैव TS 6.6.3.5
- 12. वरुणपाशमेवाभि तिष्ठति TS 6.6.3.2 (kampam)
- 13. चतुरः प्रयाजान्. यजति TS 6.6.3.3

चतुरः । प्रयाजान् । = [प्रयाजा<mark>(ग्ग्) श्</mark>रतुरः]

14. अफ्स्वन्तरित्याह - TS 6.6.3.4 - (kampam)

15. **दक्षिणत उपानयन् तान् –** TS 6.6.4.4

तान् । = [ता<mark>(ग्ग्) स्ता</mark>न्]

- 17. पशुं निर्दिशति यदि न TS 6.6.4.5

पशुम् । निः । = (निर् <mark>णिष्</mark> पशून्)

- 18. **पशुमन्तो ऽथोपशय एवापशुस्तस्य –** TS 6.6.4.4
- 19. **यदेकादशिनी सेश्वरा पुरस्तात् –** TS 6.6.4.6
- 20. यदेषैकांदशिनी भवत्यायुरेव तया TS 6.6.5.1
- 21. इन्द्रियमेवैन्द्रेणाव रुन्धे TS 6.6.5.2
- 22. **लभते विड् वै –** TS 6.6.5.3 (JM-55)(JD-102)(GD-61)

विट्। वै। = (विड् <mark>विल्</mark> लभते)

- 23. **अभ्याग्नावैष्णव्यर्चा –** TS 6.6.7.3 <mark>(kampam)</mark>
- 24. दुरिष्टं क्व तर्.हि युज्ञः क्व यजमानः TS 6.6.7.3 (kampam)
- 25. गृह्यन्त इत्यप्यग्निष्टोमे TS 6.6.8.2

```
26. सुवर्ग ँलोकमेतीति जीवग्रहो वै - TS 6.6.9.2
26.1 पदानि – लोकम् । एति । इति ।
घनपूर्व पदानि - लोकम् एति एति लोकम् लोकम् एति इति इति
एति लोकम् लोकम् एति इति ।
घन वाक्यम् – लोक मेत्येति लोकम् ँलोक मेतीतीत्येति लोकम्
ँलोक मेतीति ।
26.2 पदानि - एति । इति । जीवग्रहः ।
धनपूर्व पदानि - एति इति इति एति एति इति जीवग्रहः जीवग्रहः
इति एति एति इति जीवग्रहः।
घन वाक्यम् – एतीतीत्येत्येतीति जीवग्रहो जीवग्रह इत्येत्येतीति
जीवग्रहः।
27. यददाभ्यो उनिभिषुतस्य गृह्णाति - TS 6.6.9.2
28. सकृद्धि स तेनाऽऽर्द्ध्नोन्मनसा गृह्णाति - TS 6.6.10.1
29. हिरण्यमभि व्यनित्यमृतं वै - TS 6.6.10.2 - (kampam)
30. एवामृतमभि धिनोति – TS 6.6.10.2 – (kampam)
```

```
घनसन्धिः – षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः (6.6)
```

```
31. न प्राभवत् त एतं ए षोडिशिनम् – TS 6.6.11.2
```

न।प्र।= (प्रणन)

- 32. **आत्मानमभि समक्खिदत् –** TS 6.6.11.1 (kampam)
- 33. **छन्दो ऽभि व्यश्र⊍्सन् -** TS 6.6.11.5 <mark>(kampam)</mark>

छन्दः। अभि। = (अभ्यभि च्छन्दः)

34. **छन्दो ऽभिविश**्संति – TS 6.6.11.5

छन्दः । अभि । = (अभ्यभि च्छन्दः)

35. अनुष्टुभमभि सं पादयन्ति – TS 6.6.11.6 – (kampam)

_____

Section 2 - Katina Ghana panchaati

- 36. **हुत्वोद् गृह्णाति –** TS 6.6.1.2
- 37. **ऐति सोमच्युतमित्याह –** TS 6.6.1.3
- 38. समिष्टयजू्थ्षि जुहोति TS 6.6.2.1
- 39. यज्ञं प्रत्यतिष्ठिपा(3): TS 6.6.2.3
- 40. **यदेकस्मिन्** यूपे हे TS 6.6.4.3
- 41. **जायते ऽसुरा वै –** TS 6.6.4.4
- 42. **पुरस्तादैन्द्रस्य -** TS 6.6.5.3
- 43. **य एवावं**गतः सो ऽपं रुद्ध्यते TS 6.6.5.4
- 44. **न गतमना भवत्यप वै –** TS 6.6.7.3
- 45. देवा वै यद् यूजे ऽकुर्वत तदसुरा अकुर्वत ते देवा अदाभ्ये TS 6.6.9.1
- 46. देवा वै प्रबाहुक् TS 6.6.10.1
- 47. एव प्रति तिष्ठति यो वै TS 6.6.10.2
- 48. प्रजापतिर्देवेभ्यो यज्ञान् व्यादिशृथ् स रिरिचानः-TS 6.6.11.1
- 49. **उपाप्नोति कनीया ्सि वै –** TS 6.6.11.5

==== षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ======

॥ इति षष्ठं काण्डं ॥

Alopa PrasanaaH None for this Kaandam

Alopa AnuvakaaH

Alopa Anuvaakam in Kaandam 6 = None

Punarukta alopa Vaakyaani

आयुर् यञ्जेन, वाजश्च, प्राणम् म, आयुरेव च । पवस्व, व्रतपाः, सूर्ये परोऽग्न आदयः पुनः । येनाग्ने, ऽस्मिन्थ् सधस्थे, च वाज्यध्वनत्वेनैक्यतः । (व्यासिशक्षा) (6.4 & 6.5)

। 1. त्वमग्ने व्रतपा असि देव — TS 1.1.14.4, TS 1.2.3.1, TS 6.1.4.6-only this part)

<mark>त्वम् । अग्ने । (Alopam)</mark> = (त्वमग्ने अग्ने त्वं त्वमग्ने)

Punarukta lopa Vaakyaani

पुनरुक्तं यतः पञ्च पदिमित्युत्तरं च वा ॥ पूर्ववद् भवति ज्ञेयं सर्वत्रापि विचक्षणैः ॥ ४२ ॥ ऋक्षु ब्राह्मण वाक्येषु हि अलं (fitting द्वित्रिपदादिकं ॥ ७० ॥ (jata maniH)

परित्वा, पुनरूर्जा ऽयं नोऽस्यराती ऽयोपि च। सप्तते ऽपो अनुत्वग्नेत्वं गोमांश्चाथि रोचने। चित्रं च भवतं द्रप्सः सहस्व पुनरैक्यतः॥ ७२॥ (vyasa siksha)

None for this Kaandam

Three and Four padam jatai

त्रिपद प्रभृतिन्यायो लोप-अलोपेषु विद्यते ॥ तत्र स्थमन्य युक्तं चेत् पूर्वधर्मो न विद्यते ॥

आक्रम्याद्ध्वनो, भवति अग्रे, पावको ऽर्पयति, इति च ॥ विषयो ऽङ्गिर इति एव क्रम्येत्यादि च लुप्यते ॥ जटा मणि – 75

1. अग्ने अङ्गिर इति त्रिर्.हरति - TS 6.2.7.3

॥ अग्ने । अङ्गिरः । इति ।

(अग्ने अङ्गिरो अङ्गिरो उग्ने उग्ने अङ्गिरः।

अङ्गिर इतीत्यङ्गिरो अग्गिर इति ।)

Dvipadam

अभिः अभिः 6.2.10.1 अप्रतिष्ठितः अप्रतिष्ठितः 6.3.3.4 गायत्री गायत्री 6.3.3.6 प्रातस्सवनम् प्रातस्सवनम् 6.4.5.1 तृतीयसवनम् तृतीयसवनम् 6.4.5.2 प्राणाः प्राणाः 6.4.9.3 प्रजाः प्रजाः 6.6.5.2

Tri kramam

अन्नं अन्नं

1. **ऋ**चा आ सादयति 6.1.11.2

2. कृत्वा आ लभते 6.3.7.5

_____

6.6.5.3